

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

12. Eandem distinctionem indicarunt ante Augustinum ac ipso vivente multi, Dionysius Areopagita, Clemens, Irenaeus, Tertullianus, Origenes, Hilarius, Epiphanius, Macarius, Basilius, Seleucienses, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT XII.

Eandem distinctionem indicarunt ante Augustinum ac ipso vivente multi, Dionysius Areopagita, Clemens, Irenaeus, Tertullianus, Origenes, Hilarius, Epiphanius, Marcarius, Basilus, Seleuciensis, Eusebius, Chrysostomus, Cyrillus.

EX his quae haecenus disseruimus satis patuit, non aliud esse liberum generatim, juxta doctrinam sancti Augustini, quam quod est in nostra potestate, & nihil ei repugnare, nisi quod sit cum volumus, hoc est, necessitatis illius prementis cogentisque violentiam. Quam doctrinam quamvis apertissime Augustini esse ex immobilibus crebroque inculcatis principiis ejus demonstratum sit, quia tamen recentioribus in aedam est, & non mediocriter mira videbitur, non erit abs re explorare, quid alij veteres etiam Scholasticis de essentiali & genuina arbitrii libertate tum post, tum ante Augustinum judicaverint. Quanquam enim, quia divinae gratiae necessitas & cum libertate conciliatio ante Augustini tempora ventilata non fuit, nihil mirum esse debeat, si etiam libertatis natura minus accurate tradita fuerit; non tamen desunt diversorum diversa testimonia, quibus eandem ipsorum sententiam fuisse satis perspicue colligi videatur.

Inter quos primus occurrit Dionysius Areopagita, qui libertatem arbitrii opponit vi, necessitati, coactioni, cum rationem datur, cur homines post eorum suum abeant, hoc est, faciant quod voluerint, eodemque modo utitur. Neque enim vita nobis data est, ut nos cogat, sed ut nos servet. Si enim illa vera ratio est, profecto quandocumque non cogitur, facit id quod voluerit, & consequenter libere operatur.

Post sanctum Dionysium Clemens Papa in Epistola tertia, ubi primo dicit, quod Augustinus toties tradidit, nos esse liberi arbitrii, quia velle & nolle habemus in potestate. Quod nihil certius dici potest quia sit cum volumus, non sit cum nolumus. Deinde explicat hoc per oppositum libertati, quod est vi cogi ad aliquid. Si enim hoc non esset, jam vis, inquit, erat quaedam natura, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc natura vis erat, quae unum aliquid fieri cogeret, & alteri parti non daret locum.

Alter est Irenaeus qui simili ratione libertatem per immunitatem a vi & coactione declarat: Liberum enim Deus fecit ad imago, habentem suam potestatem, sicut & suam animam, ad utendum sententia Dei voluntate, & non coactum a Deo. Vis enim a Deo non sit. Et alio in loco tradit hominem liberi arbitrii suaeque potestatis factum. Quid autem hoc sit exponit ut Augu-

stinus: Neque lumen cum magna necessitate subiciet sibi quinquam. Et quid ista necessitas? Audi: Neque Deus cogit eum qui nolit continere eius artem. Quod est ipsissimum quod Augustinus toties dixit illam vim & coactionem & necessitatem repugnare libertati, qua sit aliquid nolentibus nobis.

Tertullianus item explicans libertatem arbitrii, ex professo semper in eo sitam docet, quod homo sponte, voluntarie, voluntate non necessitate agit: Si caperet hoc ire, & bonum quoque non voluntate obiret, sed necessitate. Et iterum addit libertatem arbitrii in utraque partem concessam ut bono sponte servando, & malo sponte vitando, sui Dominus constanter occurreret. Item: Nec boni nec mali merces iure pensaretur ei, qui aut bonus aut malus necessitate fuisset inventus, non voluntate. Iam autem ostendimus, late supra, necessitatem nihil aliud antiquis esse nisi vim & coactionem.

Vnde & sanctus Hilarius Scriptor Latinus eodem modo necessitatem arbitrii libertati contrariam per vim & coactionem exponit: Nam iustitiae nostrum libertatem vita sensusque permisit, non necessitatem in alterum non assigens, ut unusquodque ex natura bonum malumve lex cogere. Et a Paulo apostolo: Quid autem boni ac mali, & boni ac mali necessitas meretur, cum malis non esse vis, quae nobis conferta non fuerit? &c. Et iterum: Vis esset nobis aeterna huius beatitudinis praesidium, & usque ex merito, non necessitas indisereta per legem.

Similiter & Origenes Scriptor Graecus, clarissimis verbis illam opponit necessitatem libertati voluntatis, qua sit, ut aliquid fiat est nolumus; quod est ipsissimum quod ex Augustino tradidimus: Vnde & consequens est intelligere, non nos necessitati esse subiectos, ut omni modo ET SI NOLIMVS vel bona vel mala AGEERE COGAMVS. Quid manifestius? Audi tamen id ipsum inculcatus: Si enim nostri arbitrii sumus, inspicere fortasse possunt aliquae virtutes ad peccatum, & alia iurare ad salutem: Non tamen NECESSITATE COGIMVS vel agere recte vel male. Et in Epistola ad Romanos, cum sapius tradidisset hominem in manu & potestate habere bonum & malum, sicut & August. hoc saepe docet, & eo sensu verum esse tradit, quia utrumlibet facit, si voluerit, statim explicat quo modo istud intelligendum sit, nempe quia sponte sit. Nam ipsi nos exhibemus nullo cogente, vel peccato servire, vel iustitia per obedientiam nostram.

Nec minus evidenter Epiphanius removet illam

Lib. 2. cont. Marc. 1. 6.

Hilar. in Psal. 2.

Orig. in praesentis libri Periculis.

In Epist. ad Rom.

Epiph. heresi 5.

Heresi 16.

S. Macarius homil. 15.

Ibid.

Homil. 27.

Ibid.

Epiph. heresi 5.

Ibid.

Euseb. lib. de preparat. Euang. c. 6.

illam necessitatem vel libertati contrariam, quæ tanquam vis & coactio dominatur. dixit δὲ μάλλον τίσσεται οὐκ ἀνάγκη ἐπὶ ἡμῶν ἀέριος, ἔπειτα δὲ ἀναγκάζομενος ὁρᾶσαι τὸ ἐπιχειρήματα, Sane quidem insitum ab illis qua necessitatem pariunt, pena repetantur, quam ab eo qui quod agit omnino coactus aggrederetur. Similiter & alibi, sponte factore & vi coactum veluti libertati ex diametro contrarium opponit. Qui committit aliquid (fato) non id sua sponte facit, sed satorum vi ac tyrannide compulsus.

S. Macarius id ipsum aliquoties tradit, ut cum dicit hominis naturam & boni & mali esse capacitam, ἀλλὰ οὐκ ἀναγκάζουσα id est, sed non cogitans, nam Græci ἀναγκάζουσα dicunt quod Latini cogere. Et liberum exponit aliquoties per facere quod volueris; quod est idipsum quod Aug. dicit, id esse in potestate quod facit aliquis si voluerit. Qui divinitate inebriati sunt nulla necessitate tenentur, sed libera potestatem ut convertantur & factant, quod voluerint in hoc seculo. Et alio in loco dicit, quod Apostolos non prohibuit gratia quo minus agerent qua vellem. Et exponens hoc in eo situm esse, quia non cogit, declarat ex opposito. Boni malique capax est natura nostra, ac potestas adversaria exhortandi vim habet, non cogendi; in reliquo liberum habes arbitrium inclinandi quo volueris. Unde in alia Homilia de incogibilitate in bonum & malum tanquam in qua libertas arbitrij posita sit: Exhortari enim possunt amba facultates, tum ad bonum tum ad malum, non tamen necessario compellere. Hinc igitur arbitrio divina datur remuneratio.

S. Basilius Seleucia Episcopus eandem doctrinam accuratè de libero arbitrio tradit: Arbitrij libertate resurgens contra vim habet, qua nulla teneatur voluntati servitate mentionemque habeat sui Dominam, & in violabili (græcè nulla violentia domabili) gloriatur agendorum electione. Et inferius idipsum explicans, sæpius repetit quod Deus necessitatem non imponit; & quam necessitatem? Neque necessitatis legibus vincit inobsequentem, neque gratiam per vim auferit, neque intra necessitatem dona contrahit.

Eusebius Casariensis Episcopus, in libris illis eruditè de præparatione Evangelica, naturam liberi arbitrij fusè tractat, in eoque sitam esse declarat, quod homo sit libera potestatis ad eligendum utrum velit. Quod Augustini principijs præsertim consonat, qui docet esse in hominis libera potestate, quod sit cum voluerit. Sed cum Eusebius necessitatem ei capitaliter contrariam esse sentiret, plus quam decies illam necessitatem nihil aliud esse indicit, quam vim, coactionem, violentiam. Quam illa perpetuo apud illum opponuntur, ex necessitate & ex voluntaria meditatione: volens, & externa necessitate compulsus: sua voluntate facere, & externa necessitate: arbitrio & coactione: voluntario voluntati nostra motu ferri, & alterius causa necessitate cogi: hinc illa externa vi trahi, quasi quibusdam funibus circumvinctos, & sponte in certum nostrum: nostri compotes manere, & vim aliunde nobis afferri: pro arbitrio consilioque agere, &

A non extra vim: suopte nutu & aliqua extrinsecus necessitate cogente: voluntarium & illa vi coactum atque invitum: voluntate utente iure suo, & coactum, & similia. Quæ luculentè patefaciunt quam necessitatem formidet Eusebius liberæ voluntati. Nec in illo opere dumtaxat, sed & in libro contra Hieroclem sibi concinit, dum voluntatem opponit necessitati, & exponens quid utrumque sit, agere voluntate declarat idem esse, quod agere arbitrio suo, agere vi propria & motu proprio: Et è contrario agi necessitate exponit per invitum, velut inanimatum corpus externi agiatum, & velut alieni nervi mobilem hinc & illuc perpetuo motu argentem duci.

S. Chrysostromus eodem modo liberum arbitrium & necessitatem opponit, eamque nihil aliud interpretatur nisi vim quæ coactum & invitum facit: Damon dicit non est in te situm porrigere manum, sed necessitate quadam & vi hoc fit. Et in Evangelium secundum Ioannem clarè docet hoc fieri libero arbitrio, quod fit si velis, hoc est non vi, non coactè, non invitè. Corporis natura quocumque ipsam opifex ducere velit eum sequitur, neque resistit: anima autem sui iuris vim in se habet operandi, neque ulla in te nisi velit obtemperat. INVITAM ENIM ET COACTAM minime vult Deus benam & virtutibus præditam reddere: neque id anima virtus esset ascribendum: sed sponte sua bona sit, & sibi virtutem complectendam persuadere oportet. Nihil accuratius omni ex parte cum Augustini doctrina, quam illa sententia sancti Chrysostromi quadrat. Nam & vim sui iuris, seu ut græcè est, Dominum sui (quod Augustino est habere actum in sua potestate) exponit per nihil facere nisi velit, hoc est, facere si voluerit. Et hoc ipsum dicit sua sponte fieri; & hoc animæ ascribendum esse, bonamque facere. Illius vero contrarium statuit, non quamlibet necessitatem, sed illam quæ facit invitam & coactam, græcè invitam & vi coactam. Denique nihil sancto Chrysostromo familiarius est, quam necessitatem, hoc est, vim, violentiam, coactionem opponere libero arbitrio: atque ideo docere hominem esse liberum, suæque potestatis, quia cogi non potest. Ut sermone de predicatione Iudæ: Sed hæc omnia ille contempsit: Deus vero illum non traxit invitum. Et cur non traxit invitum? Et quomodo bona atque mala in nostra Deus posuit potestate, electionis liberum donavit arbitrium, & nos invitos non retinet, sed volentes amplectitur. In hoc vero ipsissimam liberi arbitrij violationem esse sitam alibi manifestè declarat: Nos vero qui semel Dominatum nostri adepti sumus, non in cunctis Deo subditos esse nos patimur: qui si traheret invitum, eriperet ipse quod contulit, id est, arbitrij potestatem. Quam oppositionem liberæ voluntatis & coactionis tanquam capitaliter eam interimentis, alio loco de eodem Sancto Paulo dilirens, frequenter inculcat, nec aliter probat Paulum libero arbitrio sine necessitate esse conversum, nisi quia voluntas ejus affuit, quia volens fecit, quia non invitus, non necessitate coactus, quæ omnia perspicua sunt indicia, quod nullum vereatur liberæ voluntati

Idem lib. contra Hieroclem f. 54.

Chrysostr. Homil. 27. de populo Antiocheno.

Homil. 11. in Ios.

Serm. 30. de diversis articulis Testam. veteris tom. 5.

Ibid. Ser. 5. S. Pauli.

Chryso.
tom. 13. de
libertate
arbitrii.

tati nisi ex necessitate coactionis prejudicium. Cum enim objecisset sibi quorundam verba dicentium de vocatione sancti Pauli: Quod Deus vocem illam quasi funem cervicis eius iniecerit, vique illum ad se traxerit. Et infra: *Vi & necessitate ipsum* (Paulum) inquit, *attraxit Deus.* Respondet ea refutando Chrysothomus, quod non violavit liberum ejus arbitrium, quia & ipse Saulus aliquid egit propria voluntate: Non tamen desitit eam a suis operibus, & sua propria voluntate laude (id est, reliquit eum ipsum aliquid operari propria voluntate) neque nocuit eius libero arbitrio: sed voluntarius advenit ipse atque sua bona voluntate. Unde inferius aliquoties: Paulus voluntarie & ex proposito voluntatis venit, non volentes non cogit sed volentes trahit. Qui trahit, volentem trahit. Nullum cogit, sed si ipse vult. Nullum vi & necessitate Deus adigit. Non omnium voluntas eius voluntati obsequitur neque ab eo aliquis cogitur. Si spontanei & volentes fuerimus: involuntarios enim & resistentes, neque vi neque necessitate cogit. Nimirum, ut praeferat, ne videatur libero arbitrio, quo hominem in sua ipsi iustione donavit. Eodem modo & alijs locis. Quomodo cogitur, inquit peccant animi? Volentes, sponte, quae se ipsas iniuria afficientes peccant, non coacte neque tyrannide oppressae. Nunquam videlicet eventum libertati timet, nisi a necessitate violentiae atque coactionis: qua absente factus est, quod sponte volentesque peccant & benefaciunt. Nam illa absente semper est homo sui Dominus, semper habet actum in sua potestate, quia sit si voluerit: quae est iuxta sanctum Augustinum ipsissima descriptio libertatis. Quae consideratione statim iterum adijcit: Unde perspicuum est quod in nobis situm est, ut vel obtemperemus, vel non obtemperemus illis (diaboli) consilijs, nec ullam necessitatem neque tyrannidem patimur ab illo. Multa similia ex eodem Chrysothomo prodire possent, sed ista sufficere videntur, ut intelligamus eum non aliam necessitatem, nisi violentiae & coactionis liberam voluntati formidasse.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus eandem quoque solam necessitatem coactionis a libera voluntate separat, quando primum dicit: Omnis quae in caelis est rationalis & mentalis creatura, liberum habet motum ad faciendum quaecumque voluerit, & propensio in unoquoque a NECESSITATE libera est. Et a qua necessitate? Audi: Itaque ut nos quoque ad quodvis bonum sponte succedere

mus consilio, non coacte vivere super terram hominem permisit Deus. Itaque latius seipsum exponens declarat libertatem sublatam iri, si Deus hominem ineffabili potestate flecteret atque cogeret, quantumvis aliquo impetu vel cupiditate voluntaria in bonum ferri videretur: Itaque si ineffabili quadam & divina virtute & efficacia usus mutasset singulorum mentem ad bene agendum, & indidisset postea bonum a quo egerunt discedere posset, ET NON SPONTE, ultra non esset fructus mentis, neque res digna laude, sed necessitatis & cupiditatis non voluntaria. Quia videlicet impetus ille impressus non procederet a voluntate, & ideo non esset liberi arbitrij motus sed vi necessitatis extortus. Unde subiungit, quod si Deus sic facit, Tardè quasi dato consilio vix tandem reducit ut ferret genus (hominum) & transferet NON LIBERE, SED COACTE potius ad hoc ut videri debeant fideles. Vere enim non essent fideles, sed esse viderentur, quia non sponte & sua voluntate crederent, sed coactio impulsu rapti credere viderentur, cum tamen animo ferrentur aut ferri ponerentur invito. Cujusmodi impetum & coactionem repugnare libertati saepe tradit, in libris de adoratione in Spiritu & veritate. Nam frequenter ibi inculcat illas actiones homini liberas esse, quae sunt in hominis potestate, quarum penes nos facultas est, quarum arbitrium & nutus est in hominis potestate, quod facit cum visum fuerit: quae est ipsissima definitio sancti Augustini. Semp̄r vero illi opponit, non esse nobis voluntarium, agi tanquam necessario quodam vinculo quod imperantibus placet, ab aliorum nutu pendere: esse a nostra potestate alienum; praeter voluntatem & ex necessitate impelli: per vim impelli ad bonum aut malum, ac non esse in nostra potestate: quae nihil aliud significant quam id ipsum quod idem Augustinus tradidit libertate voluntati repugnare, nempe ita ex necessitate fieri, ut fiat volentibus nobis: *Vi autem discipula doctrinaque adest, non vi sed persuasione vivitur.* Patrocinio igitur Dei Patriis quod ex charitate dignis praesertim, non vi Christiani fideles agnoscunt. Non enim possunt secundum Ecclesiae veritatisque doctrinam liberam potestatem hominis (quod liberum arbitrium appellamus) nullo modo negare. Ita insi quidem praesertim propter iustitiam afficiuntur; qui vero male vixerunt, non iniuria puniuntur. Quod sane nullo modo sequitur, si libertas aliter nisi sola vi & coactione tollatur.

Lib. 4. de ador. in spir. & verit. fol. 406. & 407.

Cyrrill. lib. 4. in Ioan. c. 7.

CAPVT XIII.

Post Augustinum idem docuerunt omnes usque ad Scholasticos, & primo sanctus Prosper & Fulgentius.

SED post Augustini tempora ita constans fuit omnium illa sententia superius explicata, quam Augustinus antè tradidit, ut nemo, quod sciam, inventus fuerit in Ecclesia latina per annos octingentos qui dissenserit. De Prospero & Fulgentio

non potest esse dubitatio. Cum enim essent accuratissimi doctrinae callosi ejus defensores, nec ab ejus tramite quantum ad gratiam & liberum arbitrium a tiner, vel ad latum unguem discessisse reperiantur, fieri non potest ut eam in re praecipua deseruerint. Et